

Stanisław KOZIEJ

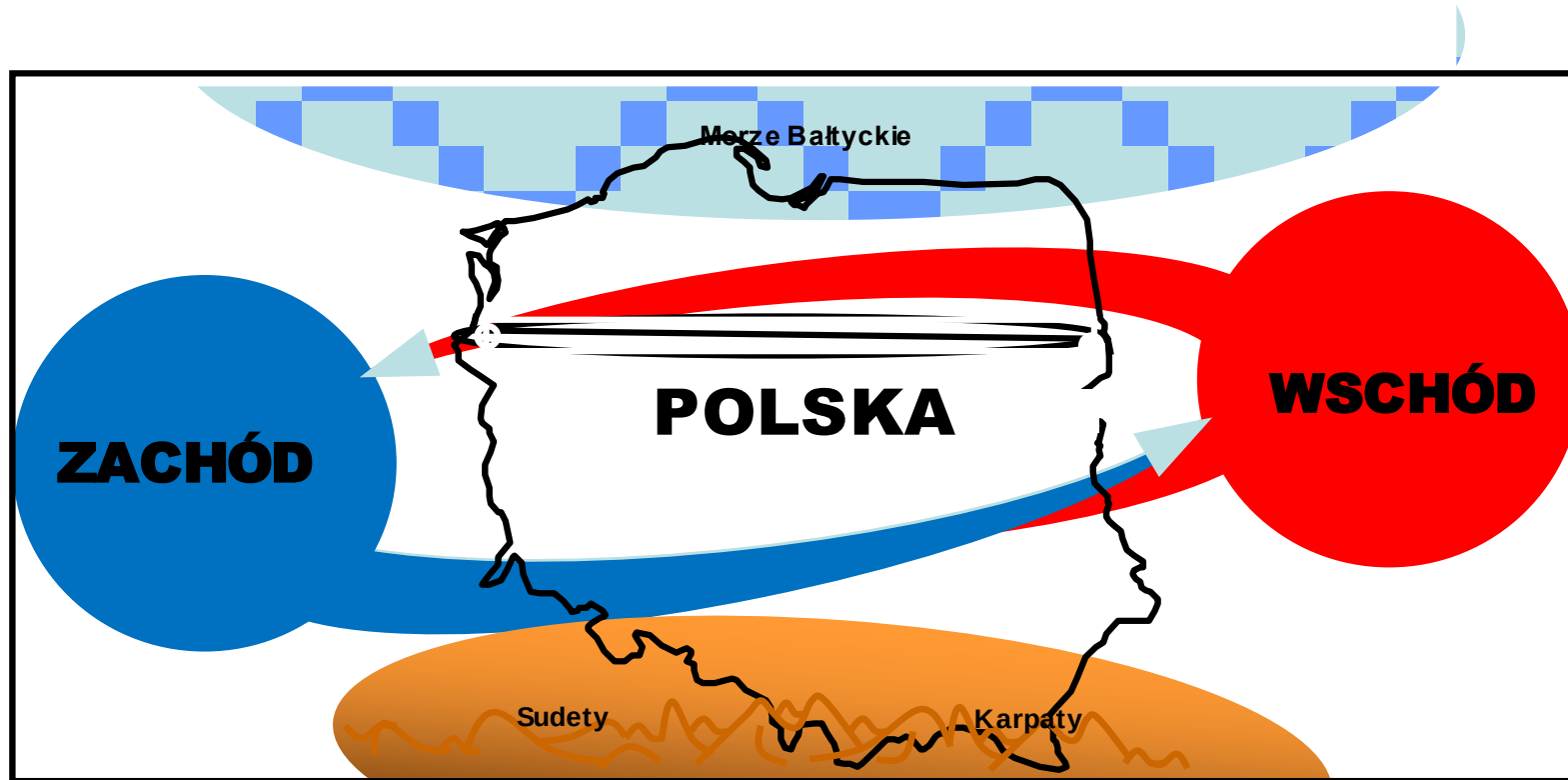
**SYSTEM
OBRONNY PAŃSTWA**

Rok akademicki 2022/23

www.koziej.pl
[@SKoziej](#)

POLSKA JAKO STRATEGICZNY PODMIOT BEZPIECZEŃSYWA

Geostrategiczne położenie Polski

HISTORYCZNA EWOLUCJA POLSKIEJ STRATEGII

- Polska Piastów – obrona na Zachodzie swoboda na Wschodzie**
- Polska Jagiellonów - mocarstwo**
- Upadek i rozbiory – słabość władzy centralnej, potem naród bez państwa**
- Polska międzywojenna – równy dystans między Berlinem i Moskwą**
- Polska w UW – ubezwłasnowolnienie strategiczne**
- Samodzielność strategiczna lat 90.**
- Polska w NATO i UE**

INTERESY NARODOWE I CELE STRATEGICZNE

Procedura budowania strategii

1. **IDENTYFIKACJA INTERESÓW I CELÓW STRATEGICZNYCH** (**kim jestem, czego chcę:** *do którego portu chcę płynąć?*)
2. **OCENA WARUNKÓW (ŚRODOWISKA) BEZPIECZEŃSTWA** (**co mi przeszkadza, a co pomaga w osiągnięciu interesów i celów strategicznych:** *które wiatry są mi przeciwnie, a które pomyślne?*)
3. **SFORMUŁOWANIE STRATEGII OPERACYJNEJ** (**określenie koncepcji działania:** *jak płynąć, aby wykorzystać maksymalnie wiatry pomyślne, a minimalizować przeciwnie?*)
4. **SFORMUŁOWANIE STRATEGII PREPARACYJNEJ** (**nakreślenie ram strategicznych programu przygotowania sił i środków potrzebnych do realizacji strategii operacyjnej:** *jaki okręt i załoga są potrzebne do wykonania rejsu i jak je do tego przygotować?*)

KONSTYTUCYJNE (art. 5.) INTERESY NARODOWE

Rzeczpospolita Polska

- strzeże **niepodległości i nienaruszalności** swojego terytorium,
- zapewnia **wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli,**
- strzeże **dziedzictwa narodowego**
- oraz zapewnia **ochronę środowiska,** kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Konstytucja jako podstawa definiowania interesów narodowych

art. 5.:

- **PAŃSTWO** *[niepodległość, nienaruszalność terytorium],*
- **OBYWATEL** *[wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli],*
- **POTENCJAŁ NIEMATERIALNY** *[dziedzictwo, kultura],*
- **POTENCJAŁ MATERIALNY** *[gospodarka, środowisko].*

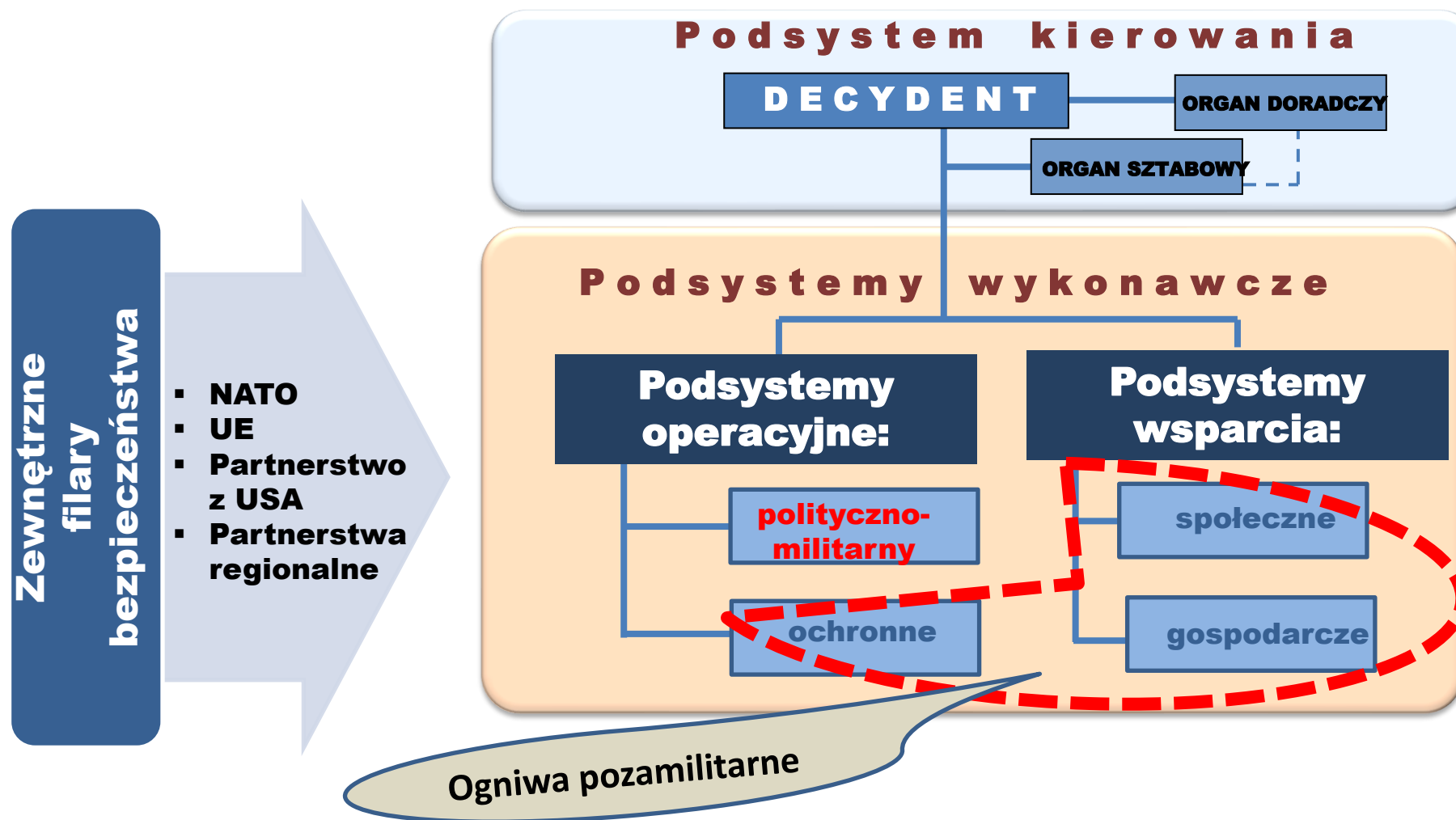
Interesy w dziedzinie bezpieczeństwa:

- **własny potencjał**
- **silne sojusze**
- **wolności i obowiązki obywatela**
- **ochrona obywatela i ludności**
- **bezpieczny rozwój społeczno-gospodarczy**
- **społeczno-gospodarcze wsparcie bezpieczeństwa**

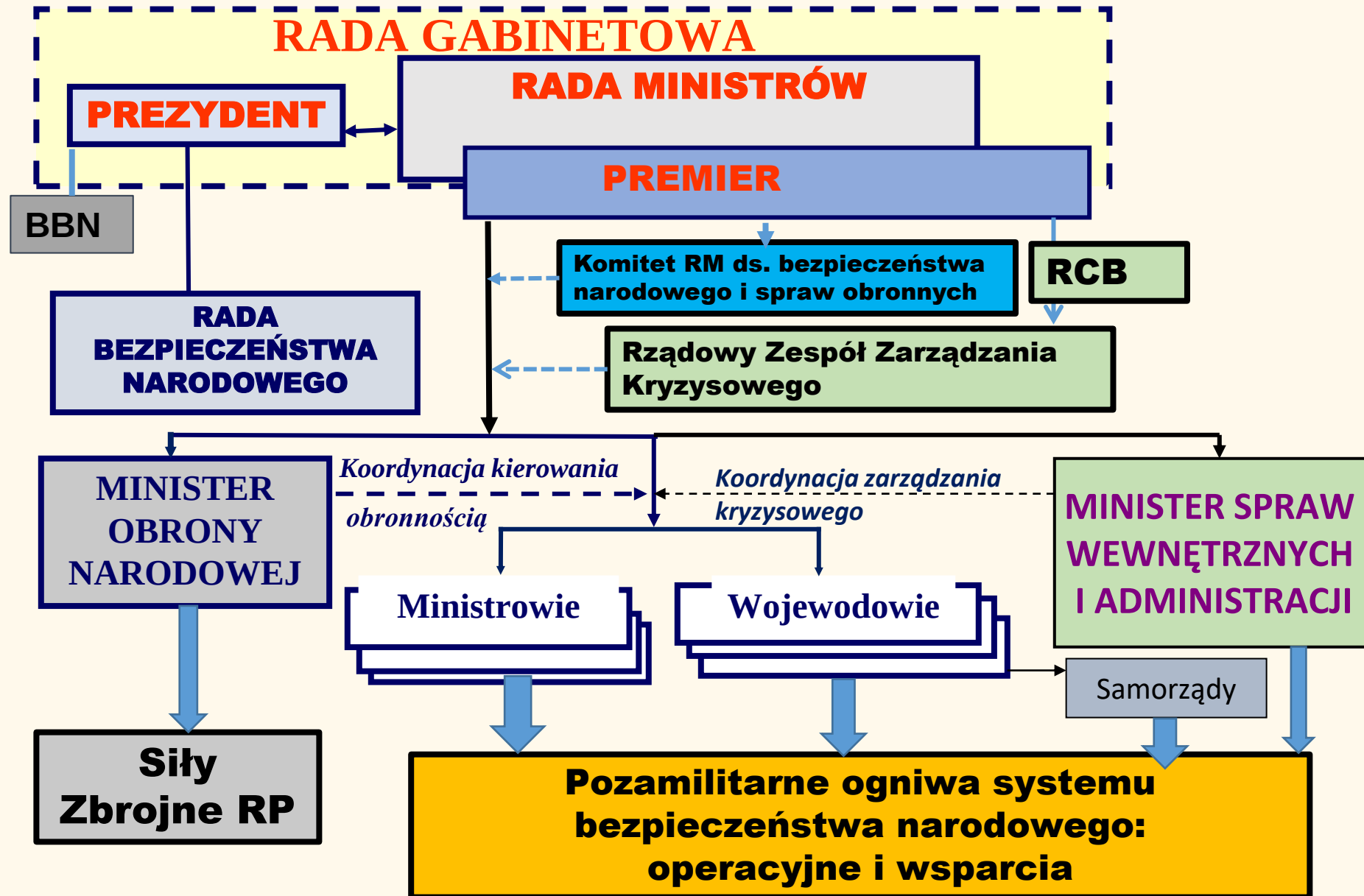
Cele: operacyjne i preparacyjne

ZASOBY STRATEGICZNE : SYSTEM OBRONNY (OBRONNOŚCI) PAŃSTWA

System obronny (obronności) państwa

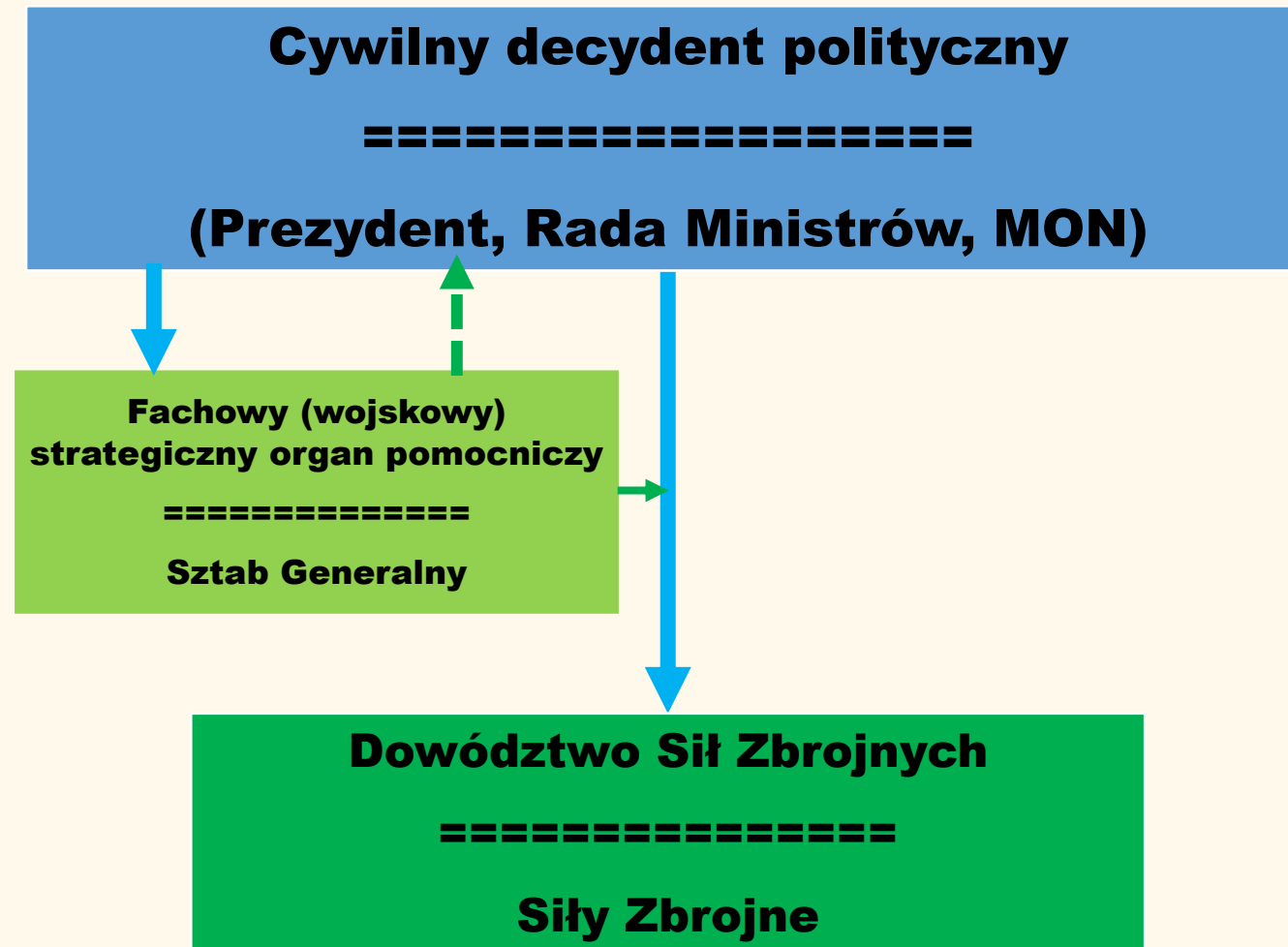
SYSTEM KIEROWANIA BEZPIECZEŃSTWEM/OBRONNOŚCIĄ

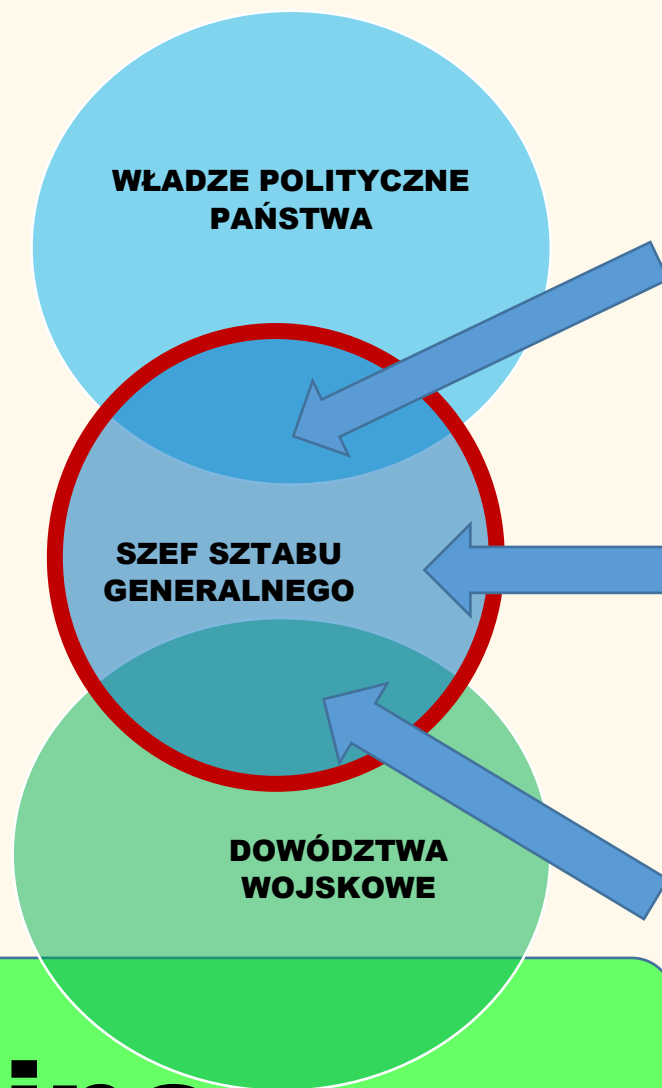
Siły Zbrojne RP

- **Budżet SZ: 3% PKB (ok.100 mld zł.); wielkość: ok. 150 tys.**
 - *Pozabudżetowe niejawne finansowanie (FRSZ) armii (ok 50 mld = 1/3) – antydemokracja! Armia partii rządzącej?*
- **Struktura: RSZ (WLąd, SP, MW, Wspec + **WOT**) oraz rodzaje wojsk i służb (np. artyleria... saperzy... łączność... logistyka...)**
 - ***WOT jako RSZ – błąd;*** powinny być rodzajem wojsk w każdym RSZ
 - **WOT a rezerwy SZ na czas wojny (*rezerwy - podstawowa słabość*)**
- **Modernizacja: chaotyczna, niestrategiczna,** duże zakupy ciężkiego sprzętu za granicą ze szkodą dla przemysłu krajowego, stare uzbrojenie dla Ukrainy
- **Polityka kadrowa: ideologizacja życia wojskowego, wykorzystywanie wojska dla celów **partyjnej propagandy****
- **Dyslokacja**
 - **Problem wzmocnienia „ściany wschodniej” (dwie nowe dywizje)**

Istota cywilnego kierowania Siłami Zbrojnymi (zwierzchnictwa polityczno-strategicznego)

**ROLA SZEFA SZTABU
GENERALNEGO JAKO
ZWORNIKA SYSTEMU
DEMOKRATYCZNEGO,
CYWILNO-WOJSKOWEGO
KIEROWANIA SIŁAMI
ZBROJNYMI**

Zadania szefa SG:

- **Doradza Ministrowi Obrony Narodowej (w czasie wojny – także Prezydentowi RP) w kierowaniu SZ**
- **Planuje obronę państwa przez siły zbrojne oraz programuje ich wieloletni rozwój**
- **Nadzoruje z ramienia MON (w czasie wojny – także PRP) realizację zadań przez dowództwa SZ**

Siły Zbrojne

OBECNY SYSTEM KIEROWANIA I DOWODZENIA SIŁAMI ZBROJNYMI (SKiD): ryzyko woluntaryzmu/samowoli zwierzchnictwa cywilnego

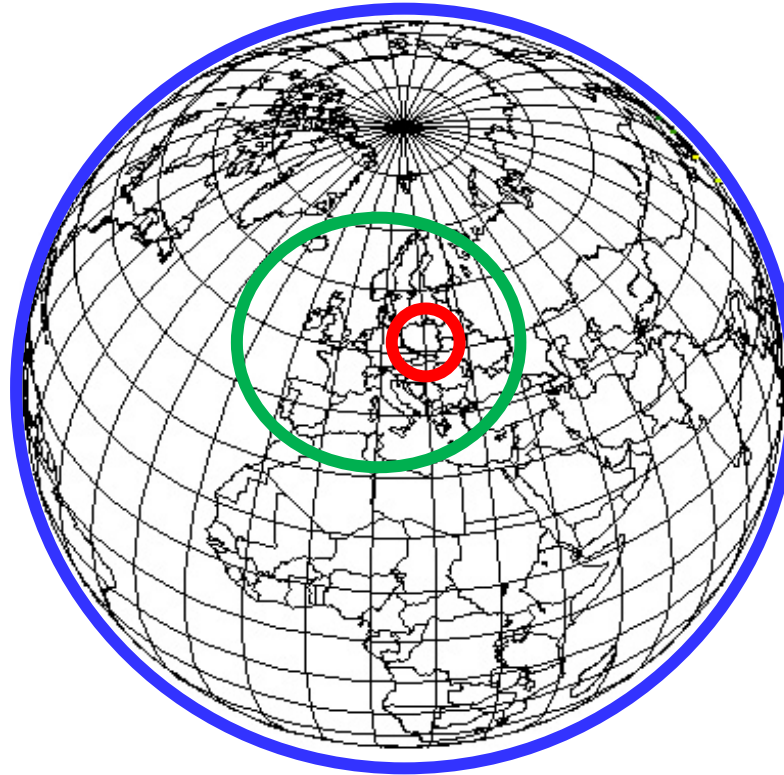
Pozamilitarne ogniwa systemu obronności

- **Dyplomacja: MSZ, przedstawicielstwa i ambasady**
- **Służby specjalne: ABW, AW, CBA, SKW, SWW**
- **Policja i pozostałe służby mundurowe: Straż Graniczna, Straż Pożarna, Służba Ochrony Państwa, Służba Więzienna, Służba Celna**
- **Przemysł obronny: państwowy, prywatny**
- **Infrastruktura obronna: obronne przygotowanie terytorium**
- **System powszechnej edukacji obronnej społeczeństwa**

STRATEGICZNE ŚRODOWISKO (WARUNKI) OBRONNOŚCI POLSKI

Środowisko bezpieczeństwa: Wymiary

- **Globalne**
- **Regionalne/
Europejskie**
- **Krajowe**

18

WYMIAR REGIONALNY

**(KONFLIKTY REALNE
I ZAGROŻENIA POTENCJALNE)**

Wojna rosyjsko-ukraińska: geneza i cele Rosji

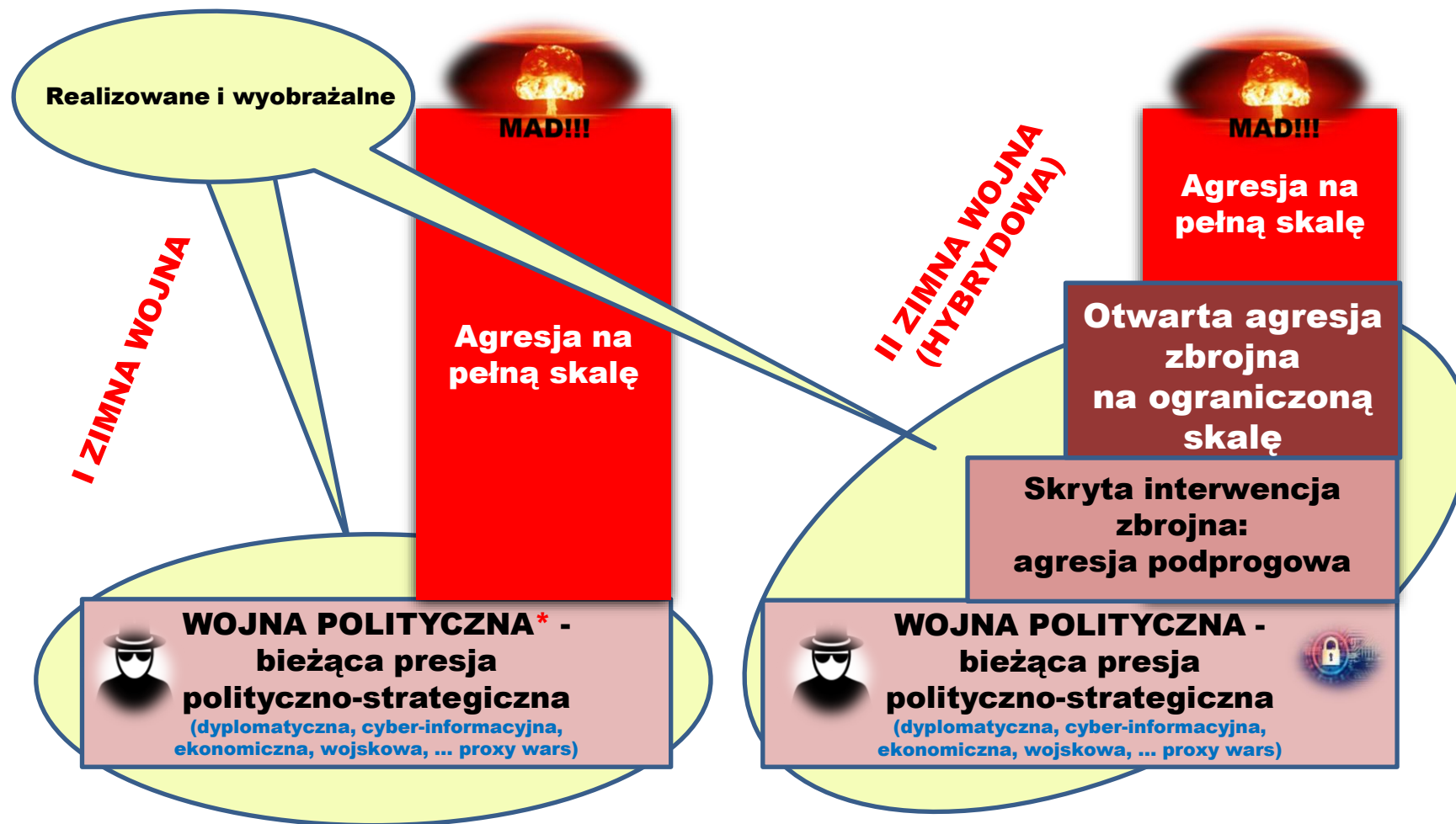
- **Putin: rewizja ładu pozimnowojennego**
 - **imperialne ambicje Rosji (Monachium 2007)**
 - **poradziecka strefa wpływów (Białoruś, Gruzja 2008, Ukraina 2014 – Krym/Donbas)**
- **Nowa, II zimna wojna z Zachodem**
 - **żądania „gwarancji bezpieczeństwa” od USA i NATO (2021 r.) jako próba polityczno-dyplomatycznego zdobycia strefy wpływów z czasów ZSRR**
 - **inwazja na Ukrainę (2022) jako próba siłowej realizacji powyższego planu poprzez wojnę prewencyjną przeciwko wejściu Ukrainy do NATO i jej dołączeniu do Zachodu**
 - **Zachód punktem odniesienia i celem – Ukraina środkiem i drogą do celu (rosyjska proxy war przeciwko Zachodowi)**

Wojna rosyjsko-ukraińska: przebieg

- **Początkowy okres wojny**
 - **Zła koncepcja wojny interwencyjnej, w tym „kordonowa ofensywa”**
 - **Wojna wbrew zasadom strategii; klęska/kompromitacja kijowska**
 - **Wola oporu narodu ukraińskiego (prezydent Zeleński); dobra koncepcja i przygotowanie armii ukraińskiej (obrona manewrowa, miasta, działania nieregularne); **wsparcie Zachodu!****
- **Faza główna**
 - **Wojna totalna, zbrodnicza (ataki na miasta, obiekty cywilne, zbrodnie, wywózki...)**
 - **Ukraińska kontrofensywa charkowska i odwrót chersoński**
 - **Rosyjskie frontalne ataki w Donbasie (Siewierodoneck, Bachmut...)**
- **Czas przesilenia**
 - **Dylemat bitwy drugich rzutów strategicznych (rosyjska ilość, ukraińska jakość)**
 - **Ryzyka eskalacji: wojna ekspedycyjna>totalna>zbrodnicza>... BMR?, ryzyka wojny Rosja-NATO, w tym ryzyka dla Polski**
 - **Ewentualność rozstrzygnięcia – czasowego?, finalnego?**

Zagrożenia neozimnowojenne ze strony Rosji (realne i potencjalne)

Porównanie I zimnej wojny XX wieku z nową (II) zimną wojną XXI wieku między Rosją i Zachodem: stopnie eskalacji

*Twórcą terminu „political warfare” jest G.F. Kennan (1948 r.)

Wojna polityczna (political warfare) - presja polityczno-strategiczna

- **Wojna polityczna - presja polityczno-strategiczna:**
 - **Coercive diplomacy**
 - **Operacje szpiegowskie**
 - **Dywersja informacyjna, w tym cyberdywersja**
 - **Sankcje ekonomiczne**
 - **Dyslokacja i modernizacja SZ**
 - **Manewry wojskowe**
 - **Prowokacyjne incydenty wojskowe**
 - **Proxy wars**

Skryta interwencja zbrojna (agresja podprogowa)

- Skryta interwencja/agresja podprogowa:
 - Uruchamianie/wykorzystywanie wewnętrznych sił antypaństwowych przez służby specjalne
 - Operacje cyberdywersji i dezinfo-
 - Skryte (pod przykryciem, pod „**falszywą flagą**”) użycie wojsk specjalnych/specnazu
 - Osłona interwencji szantażem otwartego konfliktu zbrojnego(„**kułak konwencjonalny**” - duże zgrupowanie wojsk rozwinięte np. w ramach **ćwiczeń typu ZAPAD** w pobliżu granic NATO)
 - **Uwaga: sytuacja trudnokonsensusowa w NATO/UE**

Agresja ograniczona

- **Agresja otwarta – ograniczona:**
 - Przejście od agresji skrytej do otwartej
 - Selektywne uderzenia raketowo-lotnicze
 - Błyskawiczna operacja aterytorialna (rajd, operacja desantowa)
 - Agresja terytorialna o ograniczonym rozmachu (celach, skali, terytorium...)
 - „Parasol” taktycznej broni jądrowej (doktryna deeskalacji nuklearnej i ... ostrzegawcze uderzenie jądrowe)

Wojna na pełną skalę

- Agresja na pełną skalę
 - Wariant mało prawdopodobny – jak w czasie I zimnej wojny
 - Wyrwanie się spod kontroli agresji ograniczonej
 - Błąd ludzki/technologiczny
 - Cyberdywersja strony trzeciej w systemie kierowania bronią raketowo-nuklearną
 - **MAD: Mutual Assured Destruction (zasada wzajemnego gwarantowanego zniszczenia) – jako bezpiecznik**

Możliwe scenariusze konfrontacyjnych relacji Rosja - NATO

```
graph TD; A[Możliwe scenariusze konfrontacyjnych relacji Rosja - NATO] --> B[Zimna wojna]; A --> C[Chłodny pokój (a może kooperacja?)]; A --> D[Wojna gorąca];
```

Zimna wojna

Chłodny pokój
(a może
kooperacja?)

Wojna gorąca

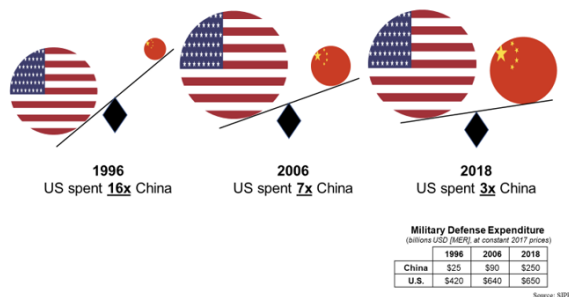
WYMIAR GLOBALNY

**(ZAGROŻENIA TRANSNARODOWE
I KONFLIKTY MIĘDZYPANSTWOWE)**

RYZYKA MIĘDZYPAŃSTWOWYCH KONFLIKTÓW GLOBALNYCH W ERZE RYWALIZACJI MOCARSTW

▪ **USA/Zachód(?) – Chiny?**

▪ **(PUŁAPKA Tukidydesa:**
zimna wojna – TAK, gorąca - NIE)

▪ **Chiny – Rosja?**

▪ **Ewentualna wojna bliskowschodnia w razie nuklearyzacji BW (Izrael, Iran, Arabia Saudyjska...)?**

Zagrożenia transnarodowe

- **Terroryzm: sieć globalna, superterroryzm**
- **Proliferacja BMR: podmioty państwowe i pozapaństwowe**
- **Negatywne skutki rozwoju cywilizacyjnego:**
 - **CZŁOWIEK:** demografia (starzenie się rozwiniętych społeczeństw, migracje, dewiacje społeczne, przestępczość transnarodowa, epidemie – przykład koronowirusa...),
 - **NARZĘDZIA:** ryzyka rewolucji technologicznej (cyberzagrożenia, **sztuczna inteligencja!!!**, biotechnologie...),
 - **ŚRODOWISKO NATURALNE:** degradacja środowiska naturalnego (skażenie środowiska, zagrożenia klimatyczne...),
 - **KOSMOS:** wyzwania opanowywania kosmosu

KONCEPCJA STRATEGICZNA OBRONNOŚCI PAŃSTWA

(strategia operacyjna i preparacyjna)

STRATEGIA OPERACYJNA

**(zadania strategiczne
systemu obronności)**

**DZIAŁANIA
STRATEGICZNE
(STRATEGIA
OPERACYJNA:
ZADANIA
SYSTEMU
OBRONNEGO)**

- **Pogotowie (ubezpieczenie) strategiczne**
 - **Współpraca sojusznicza i partnerstwa (odstraszanie sojusznicze!)**
 - **Wywiad i kontrwywiad (przeciwzaskoczenie!)**
 - **Przygotowania obronne (rozwój i doskonalenie potencjału czasu P i rezerw na cz. W!)**
- **Reagowanie kryzysowe**
 - **Pozamilitarne (dyplomacja, sankcje ...)**
 - **Polityczno-militarne (udział w misjach, manewry...)**
- **Obrona (działania wojenne)**
 - **Agresja na dużą skalę – obrona sojusznicza**
 - **Agresja ograniczona - udział w obronie sojusznika**
 - **Agresja skryta (podprogowa) – obrona samodzielna i/lub sojusznicza**

ODPIERANIE AGRESJI: DZIAŁANIA OBRONNE

RODZAJ AGRESJI	ZADANIA OBRONNE
SKRYTA INTERWENCJA (agresja podprogowa)	Reagowanie kryzysowe/obronne: ▪ Uruchomienie systemu reagowania kryzysowego ▪ Podwyższenie gotowości obronnej państwa ▪ Osłona granicy, obrona powietrzna i morska oraz działania przeciwdydwersyjne ▪ Wprowadzenie stanów nadzwyczajnych ▪ Uruchamianie reagowania kryzysowego w ramach UE i obronnego w ramach NATO (pokonanie bariery konsensusu!)
AGRESJA OGRANICZONA	Operacja obronna: ▪ Rozwinięcie strategiczne (mobilizacyjne i operacyjne) ▪ Prowadzenie narodowej operacji obronnej ▪ Udział w sojuszniczej operacji obronnej, w tym wydzielenie kontyngentu do obrony sojusznika
AGRESJA NA PEŁNĄ SKALĘ	PEŁNOWYMIAROWA SOJUSZNICZA KAMPANIA WOJENNA

Operacja obronna NATO: wyzwania, dylematy i zadania

- **Monitorowanie kryzysu i wykrycie narastającego zagrożenia (wywiad, rozpoznanie: techniczne, osobowe; multi-wymiarowe): działania narodowe, oceny sojusznicze**
- **Wzmożenie odstraszania (powstrzymywania, mitygowania): operacja kryzysowa NRF; podwyższenie gotowości sił narodowych wydzielonych do dyspozycji NATO; reakcja mini-koalicji wewnątrz NATO; uaktualnienie planów operacyjnych...**
- **Przekazanie wojsk w operacyjne podporządkowanie dowództw sojuszniczych (Transfer of authority)**
- **Operacja obronna: początkowo narodowa(???), od początku sojusznicza!!!**
- **Manewr strategiczny głównych sił wzmocnienia i kontrofensywa**
- **Próg wojny nuklearnej???**

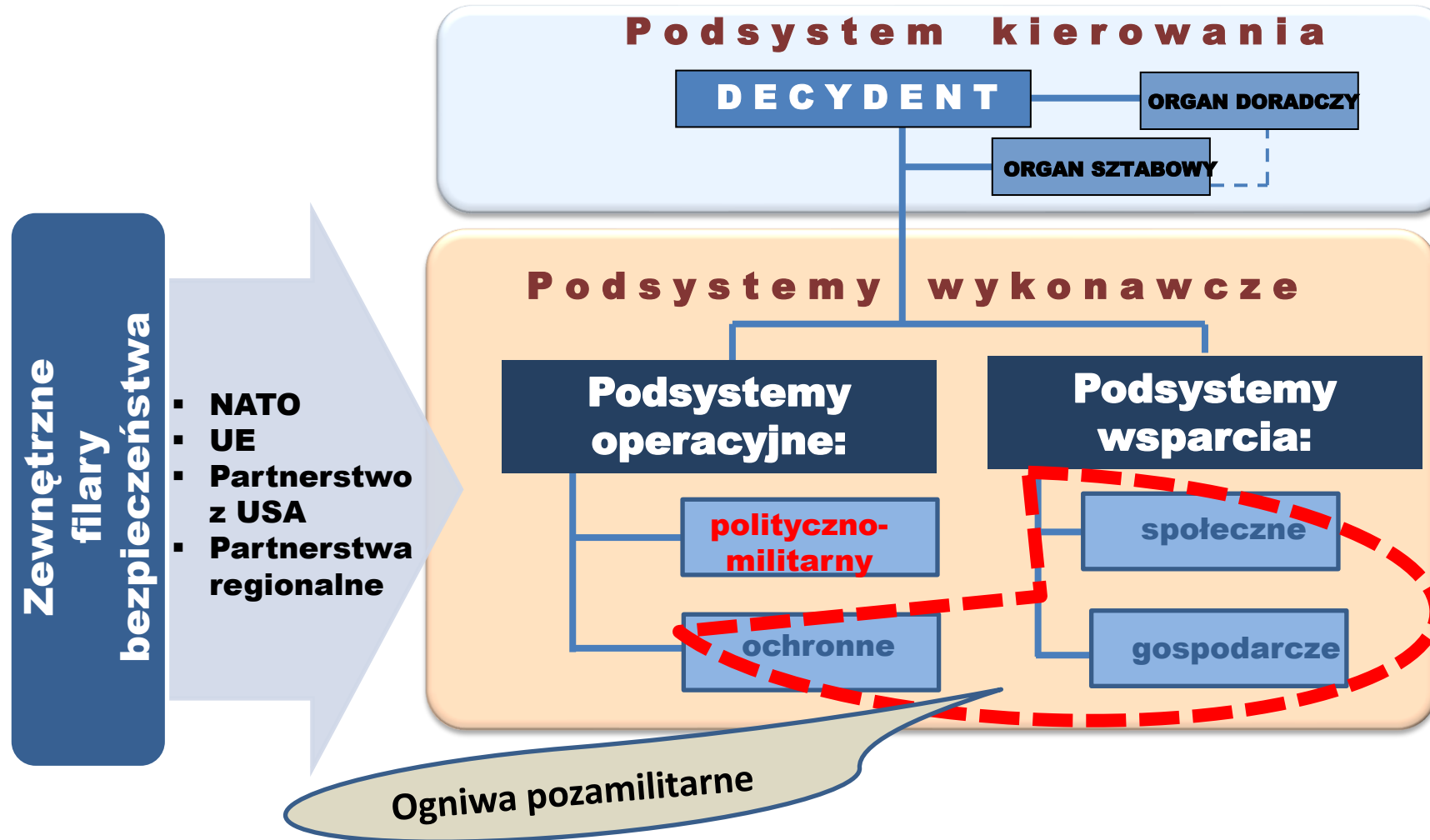
NARODOWA OPERACJA OBRONNA: dylematy

- **Problem zaskoczenia agresją:**
 - **Zaskoczenie strategiczne [wojną],**
 - **Zaskoczenie operacyjne [metodą agresji],**
 - **Zaskoczenie taktyczne [czasem, miejscem...]**
- **Agresja terytorialna i ... aterytorialna?**
- **Czas obrony samodzielnej – zależny od skali zaskoczenia i metody obrony**
- **Przestrzeń: obrona głęboka – obrona frontalna – obrona przestrzenna**
- **Państwo podziemne - zbrojny ruch oporu:**
 - **powszechny (WOT?) czy profesjonalny (Wspec?)**

STRATEGIA PREPARACYJNA

**(zadania w zakresie przygotowania
systemu obronności)**

System obronności państwa

STRATEGIA PREPARACYJNA: PRIORYTETY PRZYGOTOWANIA SYSTEMU OBRONNOŚCI

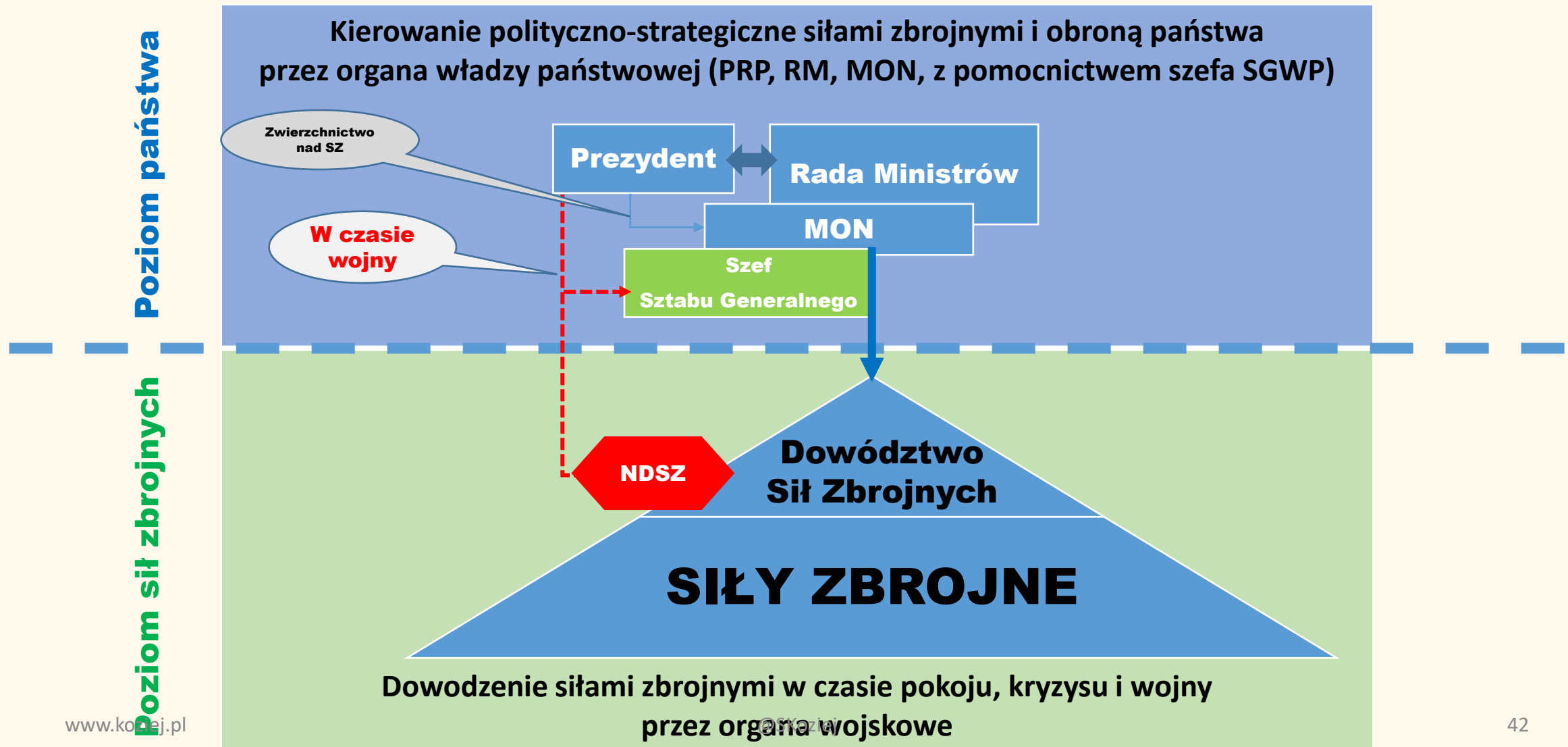
- 1. Podsystem kierowania OBRONNOŚCIĄ –
integracja**
- 2. Podsystemy operacyjne/MILITARNY –
profesjonalizacja, rozwój jakościowy**
- 3. Podsystemy wsparcia/POZAMILITARNE –
powszechność przygotowań**

Doskonalenie systemu kierowania

- **Integracja funkcjonalna: obrona militarna, obrona/ochrona cywilna, zarządzanie/reagowanie kryzysowe**
- **Integracja instytucjonalna: na szczeblu rządu, województwa i samorządów**
- **Poprawa wykorzystania organów konstytucyjnych: Rada Gabinetowa, RBN**
- **Ewentualna zmiana Konstytucji: system prezydencki lub gabinetowy**

DOSKONALENIE SYSTEMU KIEROWANIA I DOWODZENIA SIŁAMI ZBROJNYMI:

Usunięcie woluntaryzmu partyjnego: zwiększenie strategicznej roli szefa SGWP w organach państwowych. Rozdzielenie funkcji szefa SGWP i Dowódcy SZRP

Priorytety rozwoju Sił Zbrojnych RP

▪ Paradygmat jakościowy a nie ilościowy:

- Sztandarem paradygmatu ilościowego jest **300 tys. armia czynna**: ryzyko pogorszenia jakości. Aby tylko utrzymać obecny poziom nowoczesności, potrzeba albo 3%PKB i 200 tys., albo 300 tys. i 4,4%PKB (z pozabudżetowym finansowaniem – tak jest, ale i tak potrzebne jest przyspieszenie jakościowe)
- Bariera demograficzna: **Duża armia na czas W – tak; duża armia w cz. P – nie.** Dlatego **priorytet dla wojsk rezerwy**
- Profesjonalizm wojskowy – rekrutacja, szkolenie, apolityczność kadr dowódczych

▪ Struktura:

- Uzupełnić wojska operacyjne do pełnych etatów.
- Wojska cyberobrony
- Stworzyć **formacje wojsk rezerwowych** (w tym na bazie części WOT)
- WOT włączyć w system dowodzenia wojskowego

▪ Modernizacja techniczna – priorytety

- Środki walki niekinetycznej/informacyjnej: **środki przeciwwzaskoczeniowe** (wywiad/kontrwywiad, środki kosmiczne), cyberbroń, środki WRE
- Środki rażenia i manewru: **obrona powietrzna** (przeciwrakietowa i przeciwlotnicza) i przeciwpancerna; śmigłowce i bezzałogowce/drony (powietrzne, morskie i lądowe); **broń precyzyjna** (rakietowa i artyleryjska) **dalekiego zasięgu** (lądowa, powietrzna i morska)

Pozamilitarne podsystemy operacyjne

- **Służby specjalne (AW, ABW, CBA) – problem nadzoru**
- **Policja – uniknąć upolitycznienia**
- **Straż Graniczna – granice zewnętrzne UE**
- **Straż Pożarna – załączki OC na W**
- **SOP - profesjonalizm**

Gospodarcze i społeczne podsystemy wsparcia

- **Przemysł obronny – unowocześnienie przez kooperację międzynarodową**
- **Zapasy strategiczne – poziom krytyczny. Amunicja (precyzyjna!)**
- **Systemy komunikacji – infrastruktura krytyczna, cyber-**
- **Edukacja – powszechność przygotowań**

SYNTEZA PRIORYTETÓW STRATEGICZNYCH RP

- **Strategiczne (długoterminowe) interesy państwa a nie doraźne (bieżące) cele polityczne partii rządzącej powinny być podstawą rozwoju potencjału obronnego**
- **Konieczny jest aktywny udział w transformacji NATO i UE stosownie do wymagań II zimnej wojny w Europie, w tym w budowie adekwatnego odstraszania sojuszniczego (problem udziału w *nuclear sharing*)**
- **Prymat jakości nad ilością oraz zdolności przeciw-zaskoczeniowe, obrona powietrzna, broń precyzyjna dalekiego zasięgu i wojska rezerwy to najważniejsze priorytety rozwoju sił zbrojnych**

Dziękuję😊

Pytania?

*Zapraszam
też na:*

www.koziej.pl
[@SKoziej](https://twitter.com/SKoziej)